

MALMÖKLUBBEN FÖR 75 ÅR SEDAN

I Malmö Rotaryklubbs arkiv har jag hittat en medlemsbok från verksamhetsåret 1933-34 och det kan kanske ha sitt intresse för läsekretsen att få del av dess innehåll och några tankar kring detta.

Aktuellt Rotaryår hade rörelsen totalt i världen 3.600 (i dag 32.000) klubbar med 147.000 (1,2 miljoner) medlemmar indelade i 78 distrikt. President var kanadensaren John Nelson med klassifikationen "Insurance – public relations". För Europa fanns en särskild sekreterare vid namn Alex O. Potter från Zürich, medan den svenska rörelsen endast omfattade ett distrikt med börsdirektören Kurt Belfrage som guvernör. 1932-33 var Belfrage ledamot av styrelsen för Rotary International och 1934-37 bl.a. president för Europadelen av Rotary-rörelsen.

Kurt Belfrage har i sina memoarer ("Mitt livs hausse och baisse") berättat att han hösten 1925 fick ett brev från en vän i Amerika. I detta meddelades att en amerikansk "honorary commissioner" skulle besöka Stockholm för att skapa intresse för Rotary i Sverige. Belfrage var tveksam till idén, men beslöt sig efter att noggrant ha studerat vad som fanns skrivit om rörelsen att tacka ja. Stockholmsklubben, som alltså är landets äldsta, invigdes 9 januari 1926. Man startade med ett tjugotal herrar i "ledande ställning" som medlemmar och träffades en gång i veckan på Rosenbads festvåning. 1927 blev dåvarande kronprinsen Gustaf Adolf klubbens förste hedersmedlem.

Kurt Belfrage föddes 1878 i Ulricehamn, där hans far Axel var stadsläkare. Efter fil kand (1898) och jur. kand-examen (1902) i Uppsala fick Belfrage tjänst i statsförvaltningen för att 1913 bli först sekreterare hos Fondbörskommittén och 1916 få motsvarande post hos Stockholms handels- och sjöfartsnämnd. Det senare året tillträdde Belfrage sedan tjänsten som direktör och chef för Stockholms fondbörs (stannade till 1943 på den posten).

I Sverige fanns 1933-34 tolv klubbar (i dag 555) med 519 medlemmar (29.458) enligt nedan (etableringstid inom parentes och antal medlemmar till höger):

Stockholm (januari 1926) 91
Göteborg (augusti 1927) 69
Hälsingborg (februari 1928) 53
Malmö (november 1928) 52
Gefle (januari 1929) 42
Eskilstuna (mars 1930) 32
Borås (september 1930) 31
Linköping (juni 1931) 35
Sundsvall (januari 1932) 26
Jönköping (december 1932) 32
Karlstad (februari 1933) 30
Västerås (september 1933) 26

Medlemmarna i klubben med en medianålder kring 55 år, där konsul Gunnar Liepe var yngst med 26 år och direktör Wilhelm Malmqvist äldst med 72 år,

hade följande fördelning på ålder, yrkestillhörighet och medlemstid (antal och procentandel):

Ålder		Yrkestillhörighet		Medlemstid				
	%		%			%		
-40	3	3	Industri	18	38	-1	4	7
41-50	18	18	Handel	13	25	2-3	12	23
51-60	21	22	Fria yrken	3	6	4-5	28	54
61-70	8	8	Offentlig förvaltning	6	12	Okänt	9	16
71-	1	1	Utbildning	2	4			
			Sjukvård	2	4			
			Övrigt	8	15			

Anmärkningsvärt är att omsättningen av medlemmar under de första fem åren var så hög som närmare 30 procent.

I klubben var förste stadsingenjören E Bülow Hübe president och medlemmarna kom verkligen ur länets och stadens män ”i ledande ställning”. Bland dessa fanns exempelvis två f d statsråd, nämligen landshövdingen i Malmöhus län 1925-38, friherre Fredrik Ramel, utrikesminister 1930-32 och presidenten i hovrätten över Blekinge och Skåne 1929-46, jur. dr och hedersdoktor vid Stockholms universitet Karl Schlyter, konsultativt statsråd 1921-23 och 1925-26 samt justitieminister 1932-36. Två riksdagsmän fanns också. Karl Schlyter var ledamot av första kammaren 1919, 1920 och 1926-49, medan Erik Hagberg satt i andra kammaren 1933-55 och i första 1956-63. Halberg var riksbanksfullmäktig 1949-64.

En av de två storbankschefer, som var medlemmar i Rotary, fanns i Malmö. Det var Skandinaviska Kredit AB’ Malmöchef 1933-51 Ivar Åkerman. Ordförande i Riksbankens Malmöhusdel 1933-52 var direktör Richard Hain. Jag återkommer till den senar.

Som antyddes ovan var länets landshövding Fredrik Ramel ”vanlig” ledamot av klubben. Även dennes närmaste man landssekreterare 1923-43 jur. kand. Hjalmar Kjäll var ledamot. Kjäll var dessutom engagerad i flera av Malmö ledande företag (bl.a. AB Armerad Betong) och Handelsbankens avdelningskontor som styrelseordförande. Sekreteraren hos Skånes Handelskammare 1919-, fil lic. Eilif Sylwan och stadens ledande politiker, stadsfullmäktiges ordförande (s) 1927-49 Emil Olsson, VD för Kooperativa Föreningen Solidar och styrelseordförande i Sydsvenska Kraft AB 1930-50 var också medlemmar. Flera av ledamöterna var vidare stadsfullmäktige. Direktör H G Evers var fullmäktig 1925-26, konsul Gunnar Faxé 1918-26, överläkare Otto Gröné 1919-34 och förste vice ordförande 1929-34, chefredaktör Erik Hagberg 1931-50 och förste vice ordförande 1939-50, konsul G Hagerman 1918-19, direktör Otto Linander 1939-45, grosshandlare Oscar Möller 1924-26, direktör Emil Olsson 1919-49, tekn. dr Ernst Wehtje 1939-46 och bankdirektör Ivar Åkerman 1935-40 är exempel på detta.

Av stadens ledande tjänstemän var Allmänna sjukhusets styresman med dr Otto Gröné, stadsombudsman Emmerik Hagberg och redan nämnde förste stadsingenjör E Bülow Hübe samt förste stadsläkare och med dr A J Höjer medlemmar. Det gällde även rektorn för Högre tekniska läroverket 1913-47,

civilingenjör och fil dr Fritz Montén, rektorn för Enskilda latin- och realläroverket 1917-25, fil dr Vilhelm Bladin och fil dr Ernst Fischer, museichefen 1923-55. Tre av våra medlemmar har varit styrelseordförande i Högre tekniska läroverket, nämligen direktör Wilhelm de Sharengard 1930-33, bankdirektör Ivar Åkerman 1934-37 och Inge Erichs från 1937- . Jag återkommer till dessa nedan.

Bland rader av stadens främsta näringslivsrepresentanter återfanns bland medlemmarna bl.a. följande män. Civilingenjören och chartermedlemmen A W Andersson, innehavare av Patentbyrå A W Andersson, bergsingenjör Inge Erichs VD i AB Nordiska Armaturfabriken 1925-, direktören och chartermedlemmen Harald Evers VD i AB Armerad Betong 1916-51 och AB Fabriksskorsten 1916-54, konsuln och charterpresidenten Gunnar Faxe, VD i AB Aga Faxius, konsul G Hagerman, VD i Sydsvenska Petroleums AB, direktör Richard Hain, VD i AB Kolkompaniet 1925-58 och i AB G & L Beijer 1959-61, jur. kand. och civilekonom Jonte Hultkrantz, VD i Sydsvenska Kraft AB 1931-56, sjökaptenen och chartermedlemmen Nils Kihlbom, VD och assuransdirektör i Sjöförsäkrings AB Öresund 1927-54, konsul Gunnar Liepe, VD i AB Fabriken Saturnus, direktören och chartermedlemmen Otto Linander, VD i AB Wilhelm Sonesson 1912-34 och 1934-45 i Maskinfabriks AB Thule, AB Limhamns Aduceringsverk samt styrelseordförande 1929-45 i Nya AB Åkermans Gjuterier och Mekaniska Verkstad, direktören och chartermedlemmen Wilhelm Malmquist, VD 1912-37 och styrelseordförande 1923-51 i AB Malmö Förenade Bryggerier, generalkonsul Gunnar Mazetti-Nissen, vice VD i Malmö Choklad- & Konfektfabriks AB Mazetti 1929-61, direktör Emil Olsson, VD i Kooperativa Föreningen Solidar, direktör Herluw Pålsson, VD AB Beklädnadskompaniet (Bekå), direktör August Schmitz, VD i Malmö Yllefabriks AB 1933-50 , konsuln och civil-ingenjören Wilhelm de Sharengard, VD i Svenska Cementförsäljnings AB 1916-40, direktör Albin Sjögren, VD i AB Nordström & Sjögren 1930-47, civilingenjör Charlie Tranchell, VD i Svenska Sockerfabriks AB 1916-42 samt ordföranden i Sveriges Industriförbund 1943-45 och i Skånes Handelskammare 1948-66, jur. kand. och tekniske hedersdoktorn vid Stockholms universitet Ernst Wehtje, VD i AB Iföverken 1918-56 och Skånska Cement AB 1929-56 är exempel på detta.

Bland övriga medlemmar kan nämnas godsägare L I O Bager, Petersborgs fideikommiss, diplomingenjör Linus Bohlin, Elektriska Prövningsanstalten, distriktschef 1930-35 L G Englund vid Statens Järnvägar, direktör Richard Flach, VD för Savoy Hotel, ryttmästare Eugène Flygare, sekreterare i Skånes Turisttrafikförening och kommissarie för Skånemässan, ingenjör Karl Lignell, teknisk chef för AB Aerotransport och advokat Rolf Nordenstedt, egen byrå och godsägare på Toppeladugård.

Malmö i januari 2009

Sven Olof Arlebäck
Fil dr